

BEKJENNELSER AV EN UNIVERSITETSFADER

Clark Kerr: «Bruken av universitetet» – et utdrag¹

Den andre forvandlingen. Det amerikanske universitet gjennomgår for tiden sin andre store forvandling. Den første fant sted i den siste fjerdepart av det nittende århundre, da «land grant»-bevegelsen og tysk intellektualisme sammen brakte ualminnelig stor forandring. Den nåværende omdannelsen vil dekke omtrent et kvart århundre etter den annen verdenskrig. Det kreves av universitetet at det skal utdanne studenter i et antall man tidligere ikke kunne forestille seg. Det skal tilfredsstillende det økende krav på statstjenestefolk, det skal som aldri før, la sine aktiviteter smelte sammen med industriens, og det skal tilpasse seg og kanalisere nye intellektuelle strømninger. Ved slutten av denne perioden vil det være et virkelig amerikansk universitet, en institusjon som er enestående i verdenshistorien, en institusjon som ikke ser etter andre modeller, men som selv tjener som modell for universiteter andre steder på kloden. Dette er ikke ment som skryt. Det er ganske enkelt slik at de samme krav som har formet det amerikanske universitet, gjelder i hele verden.

Alle nasjoner som har fått noen innflytelse, har hatt en tendens til å utvikle ledende intellektuelle institusjoner i sin omverden – Hellas, de italienske byer, Frankrike, Spania, England, Tyskland, og nå De forente stater. De store universitetene har utviklet seg i de store periodene til de store politiske systemene i historien. I dag er utdanningen mer enn noen gang uløselig knyttet til en nasjons kvalitet. Det er blitt anslått at i de siste tretti årene kan nesten halvparten av vår nasjonale vekst forklares med bedre utdanning av vårt folk og med bedre teknologi, noe som også stort sett er et produkt av utdanningssystemet.²

En stor del av det amerikanske folks håp og frykt er nå knyttet til utdanningssystemet vårt, og særlig til universitetene, – håpet om lengre liv, om å komme ut i det ytre verdensrom, om en høyere levestandard; vår frykt for russisk eller kinesisk herredømme, for bomben og tilintetgjørelse, for individets formålsløshet i den skiftende verden. På grunn av alt dette, og andre ting, er universitetet blitt et av de viktigste redskap for nasjonale målsettinger. Dette er nytt. Dette er kjernen i den forvandling som nå oppsluker våre universiteter.

Kunnskapsindustrien. Grunnleggende i denne forvandlingen er veksten i «kunnskapsindustrien», som kommer til å gjennomtrengte regjering og næringsliv og trekke flere og flere folk med høyere og høyere dyktighetsnivå dit. Produksjonen, fordelingen og konsumet av «kunnskap» i alle sine former skal beløpe seg til 29% av bruttonasjonalproduktet, ifølge Fritz Machlups

beregninger; og «kunnskapsproduksjonen» vokser omtrent dobbelt så fort som resten av økonomien.³ Kunnskapen har vel aldri i historien vært så viktig for hele samfunnets handlemåte. Hva jernbanen gjorde for annen halvpart av det forrige århundre og bilen for første halvpart av dette århundre, kan kunnskapsindustrien gjøre for annen halvpart av dette århundre: det vil si, tjene som midtpunkt for nasjonal vekst. Og universitetet står i sentrum av kunnskapsutviklingen.

Historisk har universitetet vokst i konsentriske sirkler. Det begynte med filosofi i Hellas, og et bibliotek – det første store – i Alexandria. Det spredte seg til de gamle profesjoner, og så til naturvitenskapen. Det trengte inn i jordbruket og nå i industrien. Opprinnelig tjente det elitene i samfunnet, senere også middelklassen, og nå tar det med alle barn, uansett sosial og økonomisk bakgrunn.

Når det gjelder den geografiske plasseringen av de enkelte delene, reflekterer det moderne universitet ofte sin historie, med biblioteket og de humanistiske fag og sosialvitenskapene plassert midt på universitetsområdet. Det strekker seg ut til faghøgskolene og de vitenskapelige laboratorier, og er omgitt av industri, isprengt tjenesteboliger, leiligheter og hybelhus. En nesten ideell beliggenhet for et moderne universitet er mellom et middelklasse-distrikt, som er på vei til å bli slum, og et ultramoderne industriområde – slik at studentene kan bo i det første og fakultetsrådgiverne i det andre. Massachusetts Institute of Technology er lykkelig etablert mellom de forfalne delene av Cambridge og Technology Square.

Universiteter er blitt «agn» som man lar dingle foran industrien, med sterkere drakraft enn lave skatter eller billig arbeidskraft. Route 128 rundt Boston og de store industrikompleksene som utvikler seg ved San Francisco-bukta og i Sør-California, avspeiler universitetene i disse områdene. Gilpatric-rapporten for Forsvarsdepartementet gjorde det klart at 41% av forskningskontraktene for forsvaret i skatteåret 1961 var konsentrert i California, 12% i New York og 6% i Massachusetts, totalt nesten 60%, delvis fordi disse områdene også var «læresentra».⁴ Sterling Forest utenfor New York City prøver å trekke til seg industri ved å stille til rådighet et område like ved et nytt universitet.⁵ I California ble det plassert nye industri-laboratorier like ved to nye universitetsområder før den første bygningen var satt opp på noen av disse områdene.

Noen ganger kommer industrien inn i universitetslaboratoriene for å få tak i de nyeste ideene nesten før de blir født. Istedenfor å vente utenfor portene, snuser utsendinger fra industrien rundt i korridorene. De bearbeider også ansettelseskantorene. Og universitetet kommer i sin tur inn i industrien, slik som gjennom Stanford forskningsinstitutt.

Denne nye forbindelsen som universitetet har med vekst og nedgang i industriområder, har ført med seg en konkurranse mellom universitetene og mellom regionene som ikke har sin like i historien, bortsett fra universitetene

og deres *Länder* i det nittende århundres Tyskland. Texas og Pittsburgh prøver å etterligne det California og Boston har kommet fram til; det samme gjør Iowa, Seattle og nesten alle de andre. En veldig kampanje pågår for å sørge for at universitetssentret i hvert industrikompleks ikke skal være «nest best».

Universiteter som prøver å stige i det akademiske hierarkiet, kan ofte raskest og lettest tiltrekke seg nasjonal oppmerksomhet ved hjelp av nye akademiske spesialiteter og ved hjelp av sporten – og også ved å ansette store og synlige akademiske stjerner. Kjennemerket på et universitet «på vei opp» er et vanvittig kappløp etter fotballstjerner og berømte forskere. De første studerer lite, og de siste foreleser lite, og slik danner de en pen forening av muskler og intellekt.

Universitetet og deler av industrien blir mer og mer like. Ettersom universitetet blir knyttet til arbeidslivet, antar professorene – i det minste i natur- og noen av sosialvitenskapene – industrilederens karakteristiske trekk. Industrien, med sine vitenskapsmenn og teknikere, lærer en ubehagelig lekse om akademisk frihet og behandlingen av intellektuelt personell. De to verdener smelter sammen fysisk og psykisk.

Oversatt av Ida Bull

NOTER

- 1) Clark Kerr, President, University of California: *The Uses of the University*, Cambridge, Harvard Univ. Press, 1963.
- 2) E.F. Denison, *Sources of Economic Growth in the United States*, New York, Committee for Economic Development, 1962.
- 3) Fritz Machlup: *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*, Princeton, N.J. Princeton Univ. Press 1962.
- 4) R.L. Gilpatric: *The Changing Patterns of Defence Procurement*, utgitt av The Office of the Secretary of Defence, 19.06.1962.
- 5) John Fischer: «The Editor's Easy Chair», *Harper's Magazine*, Sept. 1961.